

APPEN DU IKKE FÅR KJØPT! DET ER IKKE TEKNOLOGIEN SOM SKAPER GOD KOMMUNIKASJON

EMIL BAKKE
FØRSTEAMANUENSIS, HØGSKOLEN I GJØVIK

OA startet nylig en reportasjeserie for å sette søkelyset mot jentemobbing, prestasjonspress og netthets. I en reportasje 9. September med tittelen "Blir mer alvorlig hvert år" skildrer fem unge jenter en hverdag hvor de er avhengig av mobilen og sosiale medier, selv om mediebruket oppleves som negativt fordi det fylles med ondskapsfulle rykter og sosial mobbing. Jentene er modige som snakker åpent om dette og de har et godt poeng når de resonnerer med at deres foreldre ikke har forutsetningen til å forstå hva som skjer, siden de vokste opp i en annen tid. Jeg synes jentene er ærligere enn mange voksne rundt problematikken. Angående mobilavhengighet og sosialt press på nettet er foreldre flest selv delaktig.

Det blir for enkelt å kritisere eller irritere seg over unge når de sitter oppslukt med mobilen, chatter med venner og fniser av hemmelige meldinger mens lærere og foreldre prøver å engasjere. Min forskning viser at mobilkommunikasjon og sosiale medier er livslinjen til unge – likeså vel til deres foreldre. I følge TNS Gallup har 80 prosent av personer over 15 år en smarttelefon i Norge. Mobile medier er blitt en forlengelse av brukerens sosiale sfære og dekker en rekke behov utover kommunikasjon, fra organisering av daglige gjøremål til underholdning. Tall fra Norsk mediebarometer viser at 85 prosent av befolkningen (9-79) bruker internett i løpet av

en dag. De fleste av disse er aktive brukere av sosiale medier, selv 46 prosent av de over 65 år engasjerer seg i Facebook, Twitter og andre sosiale medier. På samme måte som de unge jentene OA intervjuet, engasjerer og måler foreldrene deres sin sosiale status ved å telle venner og antall likes.

Når alle eier en smarttelefon som gir rom for kontinuerlig kommunikasjon bør ikke diskurs rundt mediebruk begrenses i teknologisk tilgjengelighet og tradisjonelle medieteorier. Jeg vokste opp på et lite gårdsbruk og lærte masse av min far. Jeg lærte å skape verdi og vekst gjennom å pløye og så frø. Det var ikke vanskelig for meg da jeg hadde tilgang til kompetanse fra min far. Men hvem har kompetanse til å lære ungdom til å effektivt pløye det digitale landskapet eller å så tanker og ideer på sosiale medier for å skape vekst og verdi?

I følge medietilsynet er mediekompetanse "evnen til å bruke mediene, til å forstå, og kritisk evaluere ulike aspekter ved mediene og medieinnholdet, og å skape kommunikasjon i en sammensatt kontekst".

Mediekompetansen kommer nødvendigvis ikke fra godt voksne folk som higer etter den ultimate «Instagram selfie» eller gleder seg over å skrive usaklige bemerkninger i ulike nettforum. Og mediekompetanse viser nok heller ikke læreren som navigerer Facebook

under et avdelingsmøte, for deretter høyløst irritere seg over elever som engasjerer seg i sosiale medier i klassen. Alt var nok annerledes før, men forstår man ikke hva som foregår er det et resultat av manglende mediekompetanse.

I kommunikasjon mellom individer – interpersonal kommunikasjon – styres samtalen gjennom forholdet mellom de som prater, sammen med konteksten samtalen skjer innenfor. Partene involvert i samtalen vurderer derfor ord, uttrykk og målet for samtalen slik at kommunikasjonen er effektiv og passende. Dommeren på en fotballbane må være bestemt i kommunikasjonen for å oppnå ønsket resultat, men det er også passende fordi det er dommeren sin funksjon i gitt sammenheng. Når fotballdommeren kommer hjem, anvender hun andre kommunikasjonsteknikker i samtale med familien. Det er samtalen, kultur og relasjon innenfor en kontekst som dikterer disse valgene. Kommunikasjon er en prosess med konstant interaksjon. På en annen side beskriver medieteorien, i et forenklet bilde, en prosess der en sender (radio, avis o.l.) kommuniserer et budskap til en målgruppe. Fokus på interaksjonen uteblir i tradisjonell medieteorien, mens folks mediehverdag drives av personlig kommunikasjon og interaksjon på sosiale medier.

På grunn av teknologiske muligheter har vi fjernet tid og sted som begrensning i kommunikasjonen. Det er tid og sted som dikterer innholdet i en samtale. Med mobilen kan vi holde en personlig samtale på et offentlig sted, vi glemmer at sidemannen hører. Det er enkelt å bruke mobil og nett på en negativ måte fordi vi slipper å møte samtalepartneren fjes-til-fjes.

Fokus på mediekompetanse innen skolevesen og høyere utdanning er en start for å øke kompetanse over dagsaktuell mediebruk der både sender og mottaker deler informasjon. Kommunikasjon gjennom sosiale medier inkluderer publisering av bilder, film og tekster. Det innebærer også et ansvar for å ivareta kommunikasjon som er både effektiv og passende. Mediekompetanse er krevende å fatte. Jeg underviser emner innen medieproduksjon på Høgskolen i Gjøvik, og med mine kolleger jobber jeg med studentene for å øke bevisstheten rundt sine produkter. Ikke bare skal produktene ha gode estetiske og tekniske kvaliteter, medieproduksjonen skjer innen en kontekst og bør tjene en samfunnsrolle, samt være delaktig i en bærekraftig utvikling.

Jentene som ble intervjuet i OA har helt rett når de forklarer at "den bedreviteren som hevder at det bare er å velge vekk den nye virkeligheten, har nok noe å lære." Det hjelper lite at "alt var enklere før" når vi utvikler teknologi og medieprodukter for morgendagens kommunikasjon.